

REMISSVAR AVSEENDE PROMEMORIA S2020/09872

– Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd

Socialdepartementet

Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik

Sammanfattning

Frösunda Personlig Assistans AB (Frösunda) tillstyrker

- förslaget att Försäkringskassan och kommunen ska informera de assistansberättigade när myndigheterna har fått kännedom om att en anordnars tillstånd att bedriva personlig assistans har dragits in och att Försäkringskassan och kommunen då informerar de assistansberättigade om myndighetens avsikt att inte betala ut ersättning för utförd assistans, och
- förslaget att ersättning för personlig assistans endast ska utbetalas till en assistansanordnare som har tillstånd att bedriva assistansverksamhet med möjlighet att under viss begränsad tid utbetala ersättning även när tillstånd saknas.

Frösunda är däremot tveksam ifråga om uppdraget åt Socialstyrelsen att lämna förslag på vad avtalet mellan den assistansberättigade och anordnaren ska innehålla. Om detta stannar enbart vid förslag på avtalsinnehåll från Socialstyrelsen framstår det som godtagbart. Däremot är det inte behövt eller önskvärt med faktiska inskränkningar i avtalsfriheten.

Remissyttrande

När den assistansberättigade fått besked om att vald anordnare har fått sitt tillstånd indraget kommer den enskilde att behöva välja en ny anordnare. Därefter måste den personliga assistansen startas upp i den nya anordnarens regi med rekrytering av assistenter, introduktion/utbildning eventuell delegering mm. Trots att den enskildes anordnare har förlorat sitt tillstånd kan det under viss tid finnas beaktansvärda skäl att ersättning ändå utgår för assistans utförd av anordnare utan tillstånd. Detta för att ge den enskilde tid och möjlighet att göra ett välgrundat val av ny anordnare. I nuläget hamnar de enskilda i en akut situation där de tvingas välja anordnare utifrån vilken/vilka som kan överta uppdraget momentant. Det är inte säkert att ett sådant val blir det bästa för den enskilde.

Den assistansberättigade är den som är egentlig mottagare av ersättningen för utförd assistans. Vanligtvis önskar dock den assistansberättigade att denna ersättning istället går direkt till den assistansanordnare som den enskilde har valt. Därigenom slipper den enskilde befatta sig med månatliga ekonomiska transaktioner mellan myndigheten, sig själv och anordnaren. Försäkringskassan kan trots detta när som helst fatta beslut om att istället betala ut ersättningen till den enskilde, dvs. i strid med den enskildes eget önskemål. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2019 ref. 21) är ett sådant beslut av Försäkringskassan inte möjligt att överklaga därför att beslutet för den enskilde inte har en påvisbar effekt av kvalificerat slag.

Detta trots att den enskilde efter ett sådant beslut från Försäkringskassan tvingas befatta sig med sådan ekonomisk administration som denne önskat slippa genom att utse sin assistansanordnare som betalningsmottagare. Frösunda ser att det för många assistansberättigade kommer att vara en orimlighet att de, oftast med mycket långtgående funktionsnedsättningar, själva ska klara av och orka med denna ekonomiska administration. Utöver detta kan den enskildes möjlighet att få behövligt bostadsbidrag/bostadstillägg påverkas av att det vid årsskiftet finns ett stort tillgodohavande på den enskildes bankkonto. Pengar som i sin helhet måste användas för köp av assistans, men som också på ett olyckligt sätt kan påverka den enskildes möjligheter till annat samhälleligt stöd som beräknas på inkomst och tillgångar, exempelvis banktillgodohavanden vid årets slut.

Frösunda anser att det har betydande påverkan för den enskilde assistansberättigade när Försäkringskassan fattar beslut om att inte längre betala assistansersättningen till vald assistansanordnare utan direkt till den enskilde. Försäkringskassan kan i nuläget besluta att inte betala pengarna till anordnaren trots att denne fortfarande har kvar tillståndet för att bedriva assistansverksamhet. Frösunda menar att Försäkringskassan inte bör medges möjlighet att fatta denna typ av beslut med mindre än att anordnaren genom lagakraftvunnet avgörande redan har förlorat sitt tillstånd att bedriva assistansverksamhet.

Frösunda kan ändå se att det i något enstaka fall kan vara befogat att ge Försäkringskassan denna beslutsmöjlighet. Så skulle det t.ex. kunna vara när assistansanordnarens företrädare misstänks och utreds för allvarlig brottslighet.

För det fall lagstiftaren anser det vara absolut nödvändigt att Försäkringskassan får besluta om att inte betala ut assistansersättningen till anordnaren redan innan denne har fått sitt tillstånd indraget bör kriterierna för ett sådant beslut tydliggöras i lagstiftningen. Dessutom måste det till en lagändring så att dessa för såväl den enskilde assistansberättigade som dennes anordnare mycket ingripande beslut i vart fall kan överklagas.

Luleå den 22 mars 2021

Linda Olofsson, jurist vid Frösunda Personlig Assistans AB